

STANISLAVOVI BUDÍNOVI

Bratislava 5. ledna 1948

Milý Budíne!

Před Vánoci chtěl jsem se někde s Tebou sejít, telefonoval jsem Marii, tá mi však řekla, že jsi ve Švýcarských, abych se na Tebe obrátil dopisem, což teda činím.

Především Ti musím vyčinit, že po návratu z Ameriky jsi nepovažoval za potřebné se ani ozvat a já z novin, resp. od známých jsem se musel dovědět o Vašem návratu. To by byla jedna věc. Druhá věc: až přijedete do Bratislavy anebo vůbec na Slovensko, neračte zapomenout na staré přátele. A konečně třetí věc:

Letos je jubilejní rok první slovenské revoluce, v níž se Slováci jako národ objevili na kolbišti dějin. Předpokládám, že toto sdělení Tě nijak nepřekvapí, spíše Tě překvapí má žádost, abys napsal u příležitosti tohoto jubilea knižičku. Knižičku: Slováci na slovanském sjezdu v roku 1848. Zabýval jsi se Bakuninem a otázkami slovanského sjezdu, myslím teda, že bys mohl napsat takový obsáhlejší výklad o pražském slovanském sjezdu s hlediska slovenské účasti na něm a s hlediska pozdějších událostí na Slovensku. Příkládám Ti program — ideový i technický — jak bychom si chtěli jubilejní rok připomenout. Chybí v něm program ediční. Příkládám Ti ho proto, abys viděl, jaký myšlenkový směr chcem dát připomínkám slovenské revoluce před sto léty. Ač nebude jistě možno smířlivě mluvit o poměru slovensko-maďarském, nechtěli bychom prostě popustit uzdu nějakým protimaďarským štvanicím, spíše osvětlit, co chybělo osumačtyřicátému roku, aby v něm nabyly vrchu tužby, které se v něm už objevovali. Už na slovanském sjezdě v samotné slovenské delegaci se projevila různost názorů — pokud o tom co vím — a o tom bys měl napsat Ty vyčerpávající, instruktivní brožurku. Představuji si to tak, že bys

v obsáhlejším úvodu připoměl, za jakých okolností mezinárodních došlo k slovanskému sjezdu, co se dělo v slovanských zemích rakouských, vysvětlil náhledy Bakuninovy, případně spoměl obdobné názory Marxovy a pak samostatně to, co souvisí se slovenskými účastníky sjezdu, i kdyby samotný průběh kongresu, jak jej znáš, nepřipouštěl přesunout významnější váhu na slovenské delegáty, nezapomeň na to, že po slovanském sjezdu bylo slovenské povstání. Teda cosi brilantnějšího než sebeznamenitější koncepce a řeč přednesena na sjezdu samotném.

Záviše Kalandru, který doporučil, abych se na Tebe obrátil, požádal jsem rovněž o napsání brožurky o r. 1848-49, v níž by umístil slovenskou revoluci do mezinárodních událostí té doby a zejména vyrovnal se v ní s odmítavým stanoviskem Marxovým atd. Budu Ti vděčen, jestli mi

1) napíšeš, že jsi můj dopis dostal, a to co nejdříve.

2) oznámiš mi v něm, že můj námět si osvojuješ a do napsání brožurky se dáváš.

Potřeboval-li by jsi nějakou zálohu, zejména na studium pramenů pro tuto brožurku, napiš mi.

Srdečně Tě zdravím a prosím, abys mé poroučení vyřídil také Marii.

Tvůj
L. Novomeský

Stanislav Budín (1903—1982), novinář a publicista, před druhou světovou válkou pracoval v Rudom práve, kde sa s ním Novomeský zoznámil (podobne ako s novinárom a historikom Závišom Kalandrom, s ktorým v 30. rokoch pracoval aj v Haló novinách). Budín odpovedal 8. I. 1948 na žiadosť takto:

„Děkuji Ti rovněž za nabídku. Nejsem sice žádný odborník v těch věcech, ale ta nabídka mne ‚rajcuje‘ a chtěl bych se do toho pustit. Neodpověděl jsem hned, protože jsem chtěl napřed zjistit, zda se tady najde patřičný materiál. Teď jsem už materiál zjistil, a myslím, že bych to mohl udělat. Protože však mám hromadu jiné práce a cestování, chtěl bych napřed se dohovorit s Tebou o rozsahu, lhůte, obsahu, našem stanovisku k těmto problémům. Myslím, že nejlépe by bylo,

kdybich za Tebou do Bratislavy přijel na několik hodin, abychom si mohli o věci pohovořit. Mohl bych přijet do Bratislavy (mám jízdenku) buď ve středu nebo ve čtvrtek...“

Novomeský pripísal na list inštrukciu pre tajomníka: „Zistite, kedy hovorím o r. 1848—49 v KSS. Ak bude schôdzka tento týždeň, druhý deň po prednáške môžem hovoriť s Budínom. Zariadte jeho pozvanie.“ Nepodarilo sa zistiť, o akú prednášku išlo, ani kedy sa konala a či Budín do Bratislavy prišiel. (Tajomník písomne oznámil: Telefonicky pozvaný.) S. Budín však brožúru o slovan-skom zjazde v Prahe nenapísal — na rozdiel od Z. Kalandru, ktorý vo vydavateľstve Tatran pod pseudonymom Juraj Pokorný vydal v r. 1948 110-stranovú publikáciu Zvon slobody 1848—1948.